

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	29 CHWEFROR 2024
Pwnc:	ADRODDIAD MONITRO'R GYLLIDEB REFENIW – CHWARTER 3 2023/24
Deilydd(ion) Portffolio	Y CYNGHORYDD ROBIN WYN WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES – CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) /SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad: Ffôn: E-bost:	BETHAN HUGHES-OWEN – RHEOLWR GWASANAETHAU CYFRIFEG 01248 752663 BETHANOWEN2@YNYSMON.LLYW.CYMRU
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

A – Argymhelliad/ion a rheswm/rhesymau

1. Ar 9 Mawrth 2023, gosododd y Cyngor gyllideb net ar gyfer 2023/24 gyda gwariant net y gwasanaethau o £174.569m, i'w gyllido o incwm y Dreth Gyngor, Trethi Annomestig a grantiau cyffredinol, yn ogystal â £3.780m o gronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae hyn yn cynnwys cyfanswm o £3.109m ar gyfer eitemau cyffredinol ac eitemau na chynlluniwyd ar eu cyfer. Gosodwyd cyllideb o £2.893m ar gyfer Premiwm y Dreth Gyngor, sef cynnydd o £0.943m. Gosodwyd cyllideb gytbwys gyda'r cynnydd o 5.00% y cytunwyd arno yn y Dreth Gyngor.
2. Fel y llynedd, nid yw'r gyllideb ar gyfer 2023/24 yn cynnwys unrhyw ofnion ar y gwasanaethau i wneud arbedion.

Mae'r adroddiad hwn yn nodi perfformiad ariannol gwasanaethau'r Cyngor ar ddiwedd chwarter 3, 31 Rhagfyr 2023. Mae'r sefyllfa a ragwelir ar gyfer y flwyddyn gyfan hefyd yn cael ei grynhoi. Gan fod yr adroddiad hwn yn crynhoi'r sefyllfa hyd at ddiwedd y trydydd chwarter, mae'r rhan fwyaf o'r costau'n dod yn gostau gwirioneddol yn hytrach na'n rhai a ragwelir, a gellir adrodd ar y sefyllfa derfynol gyda lefel uwch o sicrwydd, o'i gymharu â chwarteri blaenorol. Yn ogystal â hyn, gall cyfnod y gaeaf achosi cynnydd annisgwyl mewn costau oherwydd salwch cleientiaid yn rhoi mwy o alw ar wasanaethau, salwch staff yn cynyddu costau cyflog a digwyddiadau yn ymwneud â'r tywydd yn cynyddu costau ar gyfer y gwasanaeth Priffyrdd. Gan fod y rhan fwyaf o'r gaeaf wedi mynd heibio, mae'n ychwanegu at y cynnydd yn sicrwydd sefyllfa diwedd y flwyddyn a ragwelir, fodd bynnag, nid yw hynny'n golygu na fydd digwyddiadau annisgwyl yn digwydd a all barhau i newid y sefyllfa derfynol.

3. Derbyniwyd y dyfarniad cyflog ar gyfer staff NJC gan 2 o'r 3 Undeb ar 2 Tachwedd 2023, gyda'r dyfarniad cyflog yn cael ei ôl-ddyddio i Ebrill 2023. Mae'r costau ychwanegol hyn wedi'u cynnwys yng nghyllidebau'r gwasanaethau unigol a gan nad yw'r dyfarniad cyflog yn wahanol i'r swm a gynigiwyd gan y Cyflogwyr ym mis Mawrth 2023, bydd y cynnydd ar gyfer chwyddiant a gynhwyswyd yng nghyllidebau Gwasanaethau ar gyfer 2023/24, ynghyd â'r swm o £2m sy'n cael ei ddal mewn cyllideb wrth gefn, yn ddigon i dalu'r gost ychwanegol o £1.806m.
4. Y sefyllfa ariannol gyffredinol a ragwelir ar gyfer 2023/24, gan gynnwys Cyllid Corfforaethol a chronfa'r Dreth Gyngor, yw tanwariant o £0.842m. Mae hyn yn 0.49% o gyllideb net y Cyngor ar gyfer 2023/24.
5. Argymhellir:
 - (i) Nodi'r sefyllfa a amlinellir yn Atodiadau A a B mewn perthynas â pherfformiad ariannol yr Awdurdod hyd yma a'r alldro a ddisgwylir ar gyfer 2023/24;
 - (ii) Nodi'r crynodeb o gyllidebau wrth gefn ar gyfer 2023/24, y manylir arnynt yn Atodiad C;
 - (iii) Nodi'r modd y caiff costau asiantaeth ac ymgynghorwyr eu monitro ar gyfer 2023/24 yn Atodiadau CH a D.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?		
Amherthnasol		
C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?		
Mae'r mater hwn wedi ei ddirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith.		
Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Ydi		
D - A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Ydi		
Dd – Asesu'r effeithiau posibl (os ydynt yn berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion tymor hir fel Ynys?	Mae hwn yn adroddiad ar gyfer monitro yn unig ac mae'n cael ei ddefnyddio gydag adroddiadau eraill i osod y strategaeth ariannol ar gyfer y tymor canol a'r gyllideb flynyddol. Bydd anghenion tymor hir yr Ynys yn cael eu hasesu wrth osod y gyllideb flynyddol.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol? Os felly, sut?	Amherthnasol
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhwch wybod gyda phwy.	Amherthnasol
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheini y byddai'r penderfyniad yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.	Ymgynghorwyd â dinasyddion Ynys Môn fel rhan o broses gosod cyllideb 2023/24 ac ymgynghorir â nhw ynghylch cyllidebau yn y dyfodol.
5	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Amherthnasol
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy'n profi anfantaes economaidd	Amherthnasol
7	Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Amherthnasol
E –Gyda phwy yr ymgynghorwyd?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr /Tim Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi ystyried yr adroddiad yn ei gyfarfod ar 13 Chwefror 2024, ac ymgorfforwyd y sylwadau yn yr adroddiad.
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol – adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r Tîm Arweinyddiaeth ac mae'r sylwadau a wnaed wedi cael eu hystyried.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol
5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth (TGCh)	Amherthnasol
7	Caffael	Amherthnasol
8	Sgriwtini	Mae'r Panel Sgriwtini Cyllid wedi adolygu'r sefyllfa ariannol ar ddiwedd chwarter 3 yn ei gyfarfod ar 15 Chwefror 2024.
9	Aelodau Lleol	Amherthnasol

F - Atodiadau:

- Atodiad A – Adroddiad Alldro Refeniw Dros Dro ar gyfer 2023/24
- Atodiad B - Tabl Alldro Dros Dro 2023/24
- Atodiad C – Crynodeb o Gyllidebau wrth Gefn ar gyfer 2023/24
- Atodiad CH – Gwybodaeth ynglŷn â monitro Staff Asiantaeth 2023/24
- Atodiad D – Gwybodaeth ynglŷn â monitro Ymgynghorwyr 2023/24

Ff - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):

Cyllideb Refeniw 2023/24 (fel yr argymhellwyd gan y Pwyllgor hwn ar 2 Mawrth 2023 ac a fabwysiadwyd gan y Cyngor Sir ar 9 Mawrth 2023).

MONITRO CYLLIDEB REFENIW – CHWARTER 3

1. Balans Cyffredinol

Roedd gan Gronfa'r Cyngor gronfeydd wrth gefn clustnodedig o £19.637m a chronfeydd wrth gefn ysgolion gwerth £6.716m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol. Arweiniodd yr alldro wedi'i harchwilio ar gyfer 2022/23 at falans cyffredinol o £14.039m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol gyffredol. Roedd hyn yn well na'r balans agoriadol o £12.278m ar gyfer y flwyddyn flaenorol, sef 2021/22. Cyfrannodd y tanwariant o £1.284m at hyn, ynghyd â symudiadau yn y cronfeydd wrth gefn, megis dychwelyd cronfeydd wrth gefn clustnodedig nad oedd galw amdanynt mwyach.

Mae sefyllfa'r balansau cyffredinol ar ddiwedd y chwarter fel a ganlyn:-

Cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith	Swm £m	Pwrpas
Balans Agoriadol	(14.039)	Cronfa wrth gefn gyffredinol wedi'i harchwilio ar 31 Mawrth 2023.
Gosod Cyllideb 2023/24 cytunwyd Mawrth 2023	3.780	
Ad-daliad Trethi Busnes Oriel Ynys Môn	(1.201)	Mae'r Cyngor wedi apelio'n llwyddiannus yn erbyn Gwerth Trethadwy Oriel Ynys Môn, yn dyddio'n ôl i 2010. Mae hyn yn golygu bod y Cyngor wedi derbyn ad-daliad am y rhan fwyaf o drethi busnes a dalwyd ers 2010.
Balans Diwygiedig Cronfa Gyffredinol y Cyngor	(11.460)	

Yr alldro a ragwelir ar hyn o bryd ar gyfer 2023/24, yn ôl yr amcangyfrif, yw tanwariant o £0.842m. Os yw'r rhagolwg hwn yn gywir, byddai Balans Cyffredinol y Cyngor yn cynyddu i £12.302m erbyn diwedd y flwyddyn, ac mae hyn yn cymharu ag isafswm o £8.73m, sef 5% o gyllideb refeniw net 2023/24.

Gosodwyd cyllideb 2023/24 cyn cytuno ar ddyfarniad cyflog staff nad ydynt yn athrawon ar gyfer 2023/24. Wrth osod y gyllideb, roedd swm wrth gefn o £2m wedi'i gynnwys yn y gyllideb i dalu am y costau ychwanegol posibl yn y swm a ganiatawyd yn y gyllideb ddrafft a chynnig tâl y Cyflogwr. Yn ogystal â hyn, crëwyd cronfa wrth gefn clustnodedig o £3.177m i ddarparu cyllid ychwanegol i dalu costau unrhyw ddyfarniad cyflog a fyddai'n uwch na'r hyn a osodwyd yn y gyllideb, gellir defnyddio'r gronfa wrth gefn hon hefyd ar gyfer unrhyw gynnydd mewn costau oherwydd chwyddiant uchel. Roedd y £2m a gafodd ei gynnwys o fewn y gyllidebau wrth gefn yn ddigon i gyllid codiad cyflog ychwanegol. Cyfanswm y gost ychwanegol oedd yn uwch na'r codiad cyflog na chafodd ei gynnwys o fewn y gyllideb adrannol oedd £1.806m.

2. Perfformiad Ariannol fesul Gwasanaeth

2.1 Mae manylion y perfformiad ariannol fesul gwasanaeth a'r alldro a ragwelir ar gyfer pob gwasanaeth, wedi'i nodi yn Atodiad B. Rhagwelir tanwariant o £0.336m ar wasanaethau ar 31 Mawrth 2024. Mae tanwariant o £0.1612m yn cael ei amcangyfrif ar gyfer Cyllid Corfforaethol. Yn ogystal â hyn, rhagwelir y bydd incwm o gasglu'r Dreth Gyngor safonol £0.378m yn llai na'r gyllideb, tra bydd incwm Premiwm y Dreth Gyngor £0.272m yn well na'r gyllideb. Cyfanswm y refeniw presennol a ragwelir ar gyfer 2023/24 yw tanwariant o £0.842m, ac mae hyn yn cyfateb i 0.49% o gyfanswm cyllideb refeniw net y Cyngor.

2.2 Mae Tabl 1 isod yn crynhoi'r amrywiannau sylweddol (tua £100k neu fwy):-

Tabl 1

	(Tan) / Gorwariant £'000	%
Addysg Ganolog	(326)	(5.85)
Oedolion	188	0.53
Gwasanaethau Plant	1,000	7.61
Gwastraff	(301)	(2.97)
Priffyrdd	(196)	(2.47)
Datblygu Economaidd	(154)	(4.63)
TGCh	(393)	(8.98)
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	(111)	(3.95)
Costau nad oes cyllideb ar eu cyfer ac nad oes modd eu rheoli – yswiriant, costau cyfalaf pensiynau a dyledion drwg	400	
Arall (cyfanswm y gwahaniaethau gwerth llai na £100k)	(443)	
Cyfanswm yr Amrywiant - gor/(tan)wariant (heb gynnwys cyllido)	(336)	(0.21)

3. **Esboniad am yr Amrywiannau Sylweddol**

3.1 **Dysgu Gydol Oes**

3.1.1 **Cyllideb Ddatganoledig Ysgolion**

Ar ôl i'r Cyngor osod y gyllideb ar gyfer ysgolion, mae cyfrifoldeb am y gyllideb yn cael ei ddatganoli i'r ysgolion ac mae unrhyw dan neu orwariant blynyddol yn cael ei ddal yng nghronfeydd wrth gefn yr ysgolion unigol. Erbyn hyn, mae balansau cronfeydd wrth gefn ysgolion yn £6.716m, o gymharu â £7.827m ar 31 Mawrth 2022. Fodd bynnag, cafodd grantiau eu derbyn gan ysgolion yn y blynyddoedd ariannol blaenorol i ddelio ag effaith y pandemig. Dros y flwyddyn ariannol hon, rhagwelir y bydd balansau ysgolion yn gostwng yn sylweddol erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2023/24. Mae ysgolion wedi amcangyfrif y bydd £2.82m o falansau yn cael eu defnyddio i gydbwysu'r gyllideb referniw yn 2023/24. Mae rhagolygon y gyllideb ar gyfer 2024/25 yn awgrymu y bydd balansau yn lleihau ymhellach yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, ac mae disgwyl y bydd nifer o ysgolion yn gosod cyllideb ddiffyg.

Addysg Ganolog

3.1.2 Roedd tanwariant o £382k (34.87%) yn y gwasanaeth ar ddiwedd chwarter 3. Rhagwelir tanwariant o £326k (5.85%) ar ddiwedd y flwyddyn, sy'n ychydig yn fwy na'r tanwariant o £289k a adroddwyd yn chwarter 2. Mae llawer o'r cyllidebau hyn yn cael eu harwain gan alw.

3.1.3 Mae nifer o feysydd sy'n tan a gorwario o fewn y Gwasanaeth. Mae'r newidiadau mwyaf sylweddol o gymharu â'r hyn a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 2 yn cael eu rhestru isod:-

- Cludiant Ysgol (Tacsis a Bysus) – rhagwelir tanwariant o £121k. Mae hyn ychydig yn fwy na'r swm o £85k a nodwyd yn y chwarter blaenorol. Ar ddechrau'r flwyddyn academaidd newydd, rhaid i gontractau gael eu haddasu i fodloni gofynion newydd disgyblion, gyda rhai contractau yn dod i ben a chontractau newydd yn dechrau. Y sefyllfa ar gyfer blwyddyn academaidd 2023/24 yw gostyngiad net mewn costau.
- Prydau Ysgol – rhagwelir gorwariant o £83k. Mae hyn yn newid sylweddol ers y gorwariant o £2k yn y chwarter blaenorol. Mae 3 maes allweddol sy'n cyfrannu at y cynnydd hwn:-
 - a. Yn dilyn cyflwyno'r Prydau Ysgol Am Ddim i Bob Ysgol Gynradd, mae'r nifer sy'n derbyn cinio wedi cynyddu'n sylweddol. Gwelwyd cynnydd o 69% ym mis Medi ond, erbyn mis Rhagfyr, roedd y cynnydd o 73% yn y nifer sy'n derbyn cinio.

- b. Roedd dwy ysgol uwchradd ar gau yn rhannol tra bod gwaith parhaus i ddelio ag argyfwng yr RAAC. Yn ystod y cyfnod hwn, roedd y Cyngor yn gwneud taliadau Prydau Ysgol am Ddim i rieni i blant nad oeddent yn mynychu'r ysgol, a oedd yn gost ychwanegol i'r Awdurdod.
 - c. Mae'r Awdurdod yn parhau i dalu cost ychwanegol prydau ysgol uwchradd. Yn flaenorol, talwyd costau'r contract gan y rhieni. Fodd bynnag, mae pris y contract wedi codi i £2.88 y pryd bwyd ac mae rhieni'n parhau i dalu £2.60 y pryd. O ganlyniad, mae'r Awdurdod yn gorfod talu cymhorthdal o £0.28 am bob pryd ysgol uwchradd, sy'n gost pellach i'r Awdurdod.
- Rhagwelir y bydd tanwariant o £208k gan Strategaeth ADY Môn a Gwynedd, mae hwn yn newid sylweddol o'r hyn a adroddwyd yn flaenorol drwy gydol y flwyddyn, a oedd yn sefyllfa gytbwys. Mae cytundeb bellach ar waith rhwng Cyngor Môn a Gwynedd ynglŷn â'r costau wrth symud ymlaen ac, felly, mae'n bosib rhagweld yn fwy cywir y gwariant yn erbyn ein cyllideb. Bydd £208k yn cael ei ail-ddosbarthu i'r ysgolion trwy'r fformiwla.
 - Rhagwelir tanwariant o £30k gan Anghenion Dysgu Ychwanegol (deddfwriaeth newydd) yn chwarter 3, o'i gymharu â thanwariant o £6k yn chwarter 2. Mae'r cynnydd hwn mewn tanwariant o ganlyniad i ohirio gwneud apwyntiad i swydd wag o fewn yr adain. Mae'r swydd bellach wedi'i recriwtio ac nid oes disgwyl i'r tanwariant hwn newid yn y chwarter olaf.
 - Rhagwelir newid yn narpariaeth y Blynyddoedd Cynnar o danwariant o £66k yn chwarter 2 i ragolwg o danwariant o £112k yn chwarter 3. Mae hyn o ganlyniad i'r Cynllun Cyfeirio, sydd bellach yn dod o dan y ddeddfwriaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd. Yn dilyn newidiadau i ddarpariaeth Blynyddoedd Cynnar, mae ad-daliad o gyllideb ranbarthol y cynllun cyfeirio bellach wedi'i dderbyn.

3.1.4 Diwylliant

- 3.1.4.1 Roedd tanwariant o £115k (10.25%) yn y gwasanaeth hwn yn ystod y cyfnod, a'r alldro a ragwelir ar gyfer y flwyddyn yw tanwariant o £17k (1.18%), mae hyn fel yr adroddwyd yn chwarter 2. Swyddi gwag yn y Gwasanaeth Llyfrgelloedd ac ailstrwythuro staffio o fewn y Gwasanaeth Archifau yw'r prif resymau dros y tanwariant ac mae'r tanwariant hwn wedi cynyddu ychydig rhwng yr 2il a'r 3ydd chwarter.

3.2 Gofal Cymdeithasol Oedolion

- 3.2.1 Roedd gorwariant o £887k (3.56%) yn y gwasanaeth hwn ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir gorwariant o £188k (0.53%) erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Mae hyn £798k yn well nag a adroddwyd yn chwarter 2, lle'r oedd gorwariant o £986k.
- 3.2.2 Mae'r elfennau yn amrywiant yr alldro yn cael eu dangos yn Nhabl 2 isod, a cheir esboniad am yr amrywiannau:-

Tabl 2

Dadansoddiad o'r Sefyllfa a Ragwelir ar gyfer Gwasanaethau Oedolion ar Ddiwedd y Flwyddyn 2023/24

Gwasanaeth	Dadansoddiad o Incwm / Gwariant								CYFANSWM
	Preswyl	Nyrsio	Gofal Cartref	Gofal Dydd	Llety â Chymorth	Staffio	Arall	Grantiau a Ddefnyddiwyd	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	
Yr Henoed	281	(7)	204	0	0	201	(23)	(187)	469
Anableddau Corfforol	423	(21)	275	0	0	70	5	(332)	420
Anableddau Dysgu	237	0	(106)	125	613	2	(71)	(494)	306
Iechyd Meddwl	450	0	50	0	162	(85)	7	(332)	252
Uned Ddarparu – Rheoli a Staffio	352	0	(696)	(158)	(43)	(486)	(83)	(17)	(1,042)
Uned Ddarparu - Incwm	(206)	0	0	82	0	0	0	0	(124)
CYFANSWM	1,537	(28)	(273)	49	732	(298)	(168)	(1,362)	189

- 3.2.3** Rheolaeth a chymorth: mae'r tanwariant yma wedi cynyddu o £134k yn chwarter 2 i £202k yn chwarter 3. Mae hyn yn ganlyniad i dderbyn incwm grant ychwanegol a bod costau'r tîm trawsnewid cyflenwi yn is o £50k na'r hyn a ragwelwyd. Mae'r elfen hon mewn perthynas â'r tîm cydweithio rhanbarthol.
- 3.2.4** Anableddau Corfforol: mae'r gorwariant yma wedi cynyddu £120k, o orwariant o £300k yn chwarter 2 i orwariant o £420k. Mae hon yn gyllideb sy'n cael ei harwain gan alw ac mae'n ymateb i achosion sydd wedi codi. O fewn y gwaith rheoli gofal a'r asesiadau, bu cynnydd mewn costau staffio £47k a'r defnydd o staff asiantaeth £20k. Mae'r elfen gofal cartref hefyd wedi gweld cynnydd o £45k mewn costau a ragwelwyd oherwydd cynnydd yn y galw ac argaeledd darparwyr allanol i ddarparu'r lefel ofynnol o ofal.
- 3.2.5** Anableddau Dysgu: mae'r gorwariant yma wedi gostwng o orwariant o £396k yn chwarter 2 i £306k yn chwarter 3. Eto, mae hwn yn wasanaeth sy'n cael ei arwain gan alw, ac mae costau lleoliadau annibynnol yn is ynghyd â gofal cartref ac mae gostyngiad bach mewn taliadau uniongyrchol yn cyfrannu at y gostyngiad a ragwelwyd yn y chwarter blaenorol.
- 3.2.6** Uned Darparu: mae'r cynnydd mewn tanwariant o fewn yr adain hon wedi codi'n sylweddol, o danwariant o £299k yn chwarter 2 i danwariant o £1,060k yn chwarter 3. Mae hyn yn gynnydd o £761k o un cyfnod adrodd i'r nesaf. Mae £422k o'r symudiad yn ymwneud ag Incwm Preswyl ac incwm taliadau gohiriedig. Mae'r adain Cyllid Cleientiaid wedi dal i fyny ag ôl-groniad o asesiadau ariannol, mae'r incwm hwn yn ymwneud yn bennaf â 2023-24. Yn ogystal â hyn, mae £306k o'r symudiad yn ymwneud â gostyngiad mewn costau staffio a chostau staff asiantaeth. Yn ystod chwarter 2, ailstrwythurwyd y Tîm Ail-alluogi a disgwyliwyd y byddai'r swyddi gwag wedi'u llenwi ond, o ystyried yr anawsterau recriwtio presennol, nid yw'r holl swyddi wedi'u llenwi. At hynny, mae staff gofal preswyl sy'n dychwelyd ar ôl absenoldeb salwch hirdymor wedi arwain at ostyngiad yn y defnydd o staff wrth gefn a gweithwyr asiantaeth.

3.3 Gwasanaethau Plant

- 3.3.1** Mae gorwariant o £996k (8.38%) yn y gwasanaeth, o'i gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd ar ddiwedd y trydydd chwarter. Fodd bynnag, rhagwelir y bydd gorwariant o £1,000k (7.61%) ar ddiwedd y flwyddyn, mae hyn ychydig yn llai na'r gorwariant o £1,075k a ragwelwyd ar ddiwedd chwarter 2. Er bod man wahaniaethau yn y rhagolygon ar draws y Gwasanaeth, mae pedwar maes newid allweddol o un cyfnod adrodd i'r nesaf, i'w gweld isod:-
- 3.3.2** Plant sy'n Derbyn Gofal: Mae'r gorwariant a ragwelwyd wedi gostwng o £1,308k yn chwarter 2, i £1,214 yn chwarter 3. Mae'r gyllideb hon yn dibynnu'n fawr ar y galw am y gwasanaeth ac mae'r newid yn y gorwariant a ragwelir yn dilyn newidiadau gyda lleoliadau a newidiadau cyfatebol i'r costau sy'n gysylltiedig â lleoliadau.
- 3.3.3** Comisiynu a Gwaith Cymdeithasol: Y tanwariant a ragwelir yn chwarter 3 yw £329k, sydd ychydig yn wahanol i'r tanwariant o £297k a adroddwyd yn chwarter 2. Mae'r gwahaniaeth hwn yn ymwneud â newidiadau mewn rhagolygon staffio.
- 3.3.4** Rhagwelir y bydd cyllideb Plant ag Anableddau yn gorwario £12k, sy'n welliant o £39k o'r cyfnod adrodd blaenorol, lle rhagwelwyd gorwariant o £51k. Mae hyn yn ymwneud yn bennaf â chleientiaid Taliadau Uniongyrchol.
- 3.3.5** Rhagwelir gorwariant o £64k yn y gwasanaeth "Plant a Theuluoedd Eraill", sy'n gynnydd o £53k mewn gorwariant o'r cyfnod adrodd blaenorol. Mae hyn yn ganlyniad i gynnydd mewn costau therapi a chostau sy'n gysylltiedig ag ymatebion i gwynion a godwyd.

3.4 Tai (Cronfa'r Cyngor)

- 3.4.1** Rhagwelir tanwariant o £85k (5.25%) yn y gwasanaeth hwn ar alldro, ac mae hyn yn wahaniaeth o £21k o gymharu â thanwariant o £64k a ragwelwyd yn chwarter 2. Mae'r gwelliant pennaf yn y rhagolwg i'w weld yn y cyllidebau Gweinyddu Tai. Rhagwelwyd tanwariant o £12k ar Weinyddu Tai yn ystod chwarter 2, ond rhagwelir yn chwarter 3 y bydd tanwariant o £30k. Mae hyn oherwydd nad yw swyddi gwag wedi cael eu llenwi. Roedd cyllidebau Adnewyddu Tai Sector Preifat yn rhagweld tanwariant o £24k yn chwarter 2, fodd bynnag, nid ydym wedi llwyddo i lenwi'r swydd wag, felly, ein rhagolwg diwygiedig ar gyfer chwarter 3 yw tanwariant o £34k. Roedd ein rhagolwg ar gyfer Atal Digartrefedd a Digartrefedd Cyffredinol yn chwarter 2 yn dangos tanwariant o £31k, fodd bynnag, rydym wedi gallu priodoli £12k yn erbyn cyllid grant, ein rhagolwg diwygiedig ar gyfer y maes hwn ar gyfer chwarter 3 yw tanwariant o £43k. Rydym yn parhau i ragweld cyllideb gytbwys ar gyfer Risg Gorfforaethol digartrefedd.
- 3.4.2** Mae nifer y bobl ddigartref sy'n troi at y Cyngor am gymorth yn parhau i fod yn sylweddol uwch nag yn y gorffennol, a hynny am nifer o resymau. Mae hyn yn adlewyrchu patrwm tebyg a welwyd ledled Cymru wrth i Gynghorau ddelio gyda ffoaduriaid, mwy o fewnfudo, effaith yr argyfwng costau byw a phrinder llety rhent yn y sector preifat. Fodd bynnag, mae'r costau ychwanegol yn cael eu talu ar hyn o bryd o gyllid grant Llywodraeth Cymru, a cynnydd yn lefel adennill Budd-dal Tai yn ystod y misoedd diwethaf. Mae hyn, ynghyd â'r Cyngor yn dod o hyd i ddewisiadau amgen i leoli cleientiaid mewn llety Gwely a Brechwast, wedi cadw'r gwariant o fewn y cyllid sydd ar gael ac wedi cyfrannu at y gyllideb gytbwys a ragwelir ar gyfer y flwyddyn.

3.5 Rheoleiddio a Datblygu Economaidd

3.5.1 Economaidd a Chymuned (yn cynnwys Cyrchfan a Hamdden)

- 3.5.1.1** Yn gyffredinol, roedd tanwariant o £165k (6.38%) yn y gwasanaeth ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir tanwariant o £154k (4.63%) ar ddiwedd y flwyddyn.
- 3.5.1.2** Disgwylir tanwariant o £63k ar elfen Datblygu Economaidd y gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn, sydd ychydig yn wahanol i'r gorwariant o £31k a ragwelwyd yn chwarter 2. Mae hyn, yn rhannol, oherwydd gohirio'r cam o ddechrau'r broses recriwtio ar gyfer sawl swydd wag.
- 3.5.1.3** Rhagwelir tanwariant o £85k yn yr adain Cyrchfan ar ddiwedd y flwyddyn. Roedd targedau ar gyfer cofrestru badau dŵr personol wedi cael eu cyflawni'n llawn yn dilyn tymor yr haf, ond dim ond 60% o'r lansiadau a gyflawnwyd hyd yma. Mae casglu ffioedd angori yn well nag yr oedd y llynedd ac mae ar y trywydd iawn i ddychwelyd i'r lefel a welwyd cyn covid. Mae'r gyllideb wardeiniaid traeth tymhorol a'r gyllideb staff yn tanwario ac mae swyddi harbwr feistr Porthaethwy yn wag, ac mae'r daeth y swydd Uwch Swyddog Morwrol yn parhau'n wag.
- 3.5.1.4** Ar hyn o bryd, mae'r adain Hamdden yn rhagweld tanwariant o £56k ar ddiwedd y flwyddyn, o gymharu â gorwariant o £43k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 2. Mae targedau incwm debyd uniongyrchol wedi dychwelyd i'r lefelau a welwyd cyn y pandemig ac mae'n perfformio'n well na'r targedau incwm ar gyfer rhan gyntaf y flwyddyn ariannol. Mae swyddi gwag sy'n cyfrannu at y newid yn y sefyllfa ariannol.

3.5.2 Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd

- 3.5.2.1** Hyd at ddiwedd y cyfnod, mae tanwariant o £700k (27.71%) yn y gwasanaeth hwn o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £111k (3.952%) ar alldro.

3.5.2.2 Yr alldro a ragwelir ar gyfer y Gwasanaeth Cynllunio yw gorwariant o £1k, mae hyn ychydig yn wahanol i'r tanwariant o £63k a ragwelwyd yn adroddiad chwarter 2. Y gwahaniaeth yw bod newid yn lefel y galw mewn Rheoliadau Adeiladu yn sylweddol is yn y trydydd chwarter o'i gymharu â rhan gyntaf y flwyddyn ariannol, sydd wedi arwain at leihau'r tanwariant a ragwelir i £22k. Mae'r gorwariant a ragwelir o fewn Rheoli Cynllunio bellach yn £19k o'i gymharu â £42k yn y chwarter blaenorol, mae hyn o ganlyniad i gynnydd yn lefel y ceisiadau cynllunio sy'n cael eu derbyn. Gyda chostau yn y dyfodol mewn perthynas â gwaith yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cynllun Datblygu Lleol, cynigir bod y tanwariant cynyddol yn cael ei drosglwyddo i gronfa wrth gefn clustnodedig ar gyfer costau a ddisgwylir yn 2024/25.

3.5.2.3 Mae Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd wedi gweld cynnydd bychan yn y tanwariant a ragwelir, o £96k yn chwarter 2 i £112k yn chwarter 3. Mae nifer o ffactorau wedi cynyddu'r tanwariant a ragwelir, ond mae'r priif faterion yn ymwneud ag lechyd yr Amgylchedd a Safonau Masnach. Mae Safonau Masnach wedi gweld cynnydd mewn costau teithio o gymharu â'r hyn a ragwelwyd yn wreiddiol oherwydd yr achos atafaelu diweddar a'r erlyniad dilynol yn dilyn digwyddiad ym Mhorthladd Caergybi. Mae'r tanwariant a ragwelwyd yn lechyd yr Amgylchedd wedi cynyddu o £25k i £53k, wrth i swydd ddod yn wag. Mae'r swydd hon bellach wedi'i llenwi.

3.6 Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo

3.6.1 Priffyrdd

3.6.1.1 Roedd tanwariant o £1,268k (16.19%) yn y gwasanaeth ar gyfer y cyfnod. Rhagwelir tanwariant o £196k (2.47%) ar ddiwedd y flwyddyn, sef £10k yn llai na'r tanwariant a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 1 (£345k). Mân addasiadau ledled yr adran sydd i gyfrif am y gwahaniaeth yn y rhagolwg, ynghyd a gwaith ychwanegol yn cael ei gyllido o'r incwm Gwaith Stryd dros ben a gafodd ei ragweld yn flaenorol.

3.6.2 Gwastraff

3.6.2.1 Roedd tanwariant o £285k (3.97%) yn y Gwasanaeth Gwastraff ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir tanwariant o £301k (2.97%) ar alldro. Mae hyn yn newid sylweddol o gymharu â'r swm o £200k a ragwelwyd yn chwarter 2.

3.6.2.2 Mae dau faes penodol lle mae rhagolygon y gyllideb wedi newid, ac maent o fewn yr Incwm Ailgyrchu, lle mae'r tanwariant a ragwelir wedi cynyddu o £70k i £100k ac Ailgyrchu lle mae'r gorwariant a ragwelir wedi gostwng o £214k i £140k o ganlyniad i or-gyflawni targedau incwm. Gwelwyd cynnydd cyffredinol mewn costau, yn enwedig y defnydd o danwydd yn ogystal â chynwysyddion. Wrth edrych ar y rhagolwg, gallai rhai meysydd allweddol effeithio ar y sefyllfa derfynol, ac maent yn cynnwys y posibilrwydd y bydd Llywodraeth Cymru'n gosod dirwy am fetu â chyflawni targedau ailgyrchu ar gyfer 2021-22 a 2022-23. Gallai pris deunydd ailgyrchu sy'n cael ei werthu ostwng, ac ni roddwyd ffigwr eto ar fater cyflogaeth sydd wedi cael ei setlo.

3.6.3 Eiddo

3.6.3.1 Mae tanwariant o £155k (12.17%) yn y gwasanaeth ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir y bydd tanwariant o £67k (3.23%) erbyn diwedd y flwyddyn. Mae hyn yn newid sylweddol o un cyfnod adrodd i'r nesaf, gan y rhagwelwyd gorwariant o £59k yn chwarter 2. Esbonnir yr amrywiannau isod.

3.6.3.2 Mae cynnydd o £74k yn y tanwariant a ragwelir yn y gwasanaeth glanhau oherwydd gohirio'r cam o hysbysebu swydd wag. Er bod y broses o ailstrwythuro'r adran bron yn gyflawn, mae peth gwaith i'w wneud eto, ac, er bod rhai swyddi wedi'u llenwi'n llwyddiannus, mae rhai swyddi'n parhau i fod yn wag o fewn y gwasanaeth. Roedd y gyllideb ymgynghorwyr a'r gyllideb arolygon yn rhagweld gorwariant o £150k yn chwarter 2, fodd bynnag nid yw'r gwaith wedi mynd rhagddo yn ôl y disgwyl, felly, nid yw'r gost fel y rhagwelwyd. Mae'r gyllideb ymgynghori yn chwarter 3 yn gyllideb gytbwys. Mae'r cyllidebau trwsio a chynnal a chadw bellach yn dangos gorwariant o £119k, o'i gymharu â'r hyn a ragwelwyd, sef cyllideb gytbwys yn chwarter 2. Mae hyn yn deillio o waith angenrheidiol nad oedd modd ei osgoi ar y Pencadlys a'r gwariant disgwyledig ar fân-ddaliadau yn dilyn stormydd diweddar. Mae adolygiad o anfonebau incwm rhent wedi arwain at orfod canslo anfonebau a godwyd, sydd wedi golygu y bydd gorwariant o £61k ar y cyllidebau incwm rhent. Rhagwelir y bydd gorwariant ar gyllideb cyflogau cyfalafol oherwydd nad yw'r tîm yn gallu neilltuo eu hamser i brosiectau oherwydd amodau'r grant.

3.7 Trawsnewid

3.7.1 Roedd tanwariant o £106k yn y Gwasanaeth Trawsnewid ar ddiwedd y cyfnod, ond dylai'r sefyllfa wella yn ystod gweddill y flwyddyn ariannol a disgwylir tanwariant o £458k yn y gwasanaeth ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

3.7.1.1 Roedd gorwariant o £3k (0.26%) yn y swyddogaeth AD yn ystod y cyfnod, o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir gorwariant o £12k (0.72%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn £1k yn llai na'r gorwariant o £13k a ragwelwyd yn yr adroddiad chwarter 2. Pan osodir cyllidebau staffio, mae disgwyl y bydd nifer fechan o staff ym mhob gwasanaeth yn gadael ac y bydd swyddi yn wag yn ystod y broses recriwtio, felly, nid yw'r gyllideb staffio yn cyllido 100% o'r costau. Mewn gwasanaethau llai, lle mae trosiant staff yn isel, gall hyn arwain at orwariant ar gyllidebau staffio a dyna'r disgwyl ar gyfer y swyddogaeth AD, er y gall y sefyllfa newid yn ystod gweddill y flwyddyn os yw staff yn gadael eu swyddi presennol. Bydd y gorwariant o £26k a ragwelir yn cael ei wrthbwyso gan danwariant o £11k a ragwelir ar hyfforddiant canolog.

3.7.1.2 Roedd tanwariant o £60k (1.73%) yn yr adain TGCh o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Godd bynnaf, rhagwelir tanwariant o £393k (8.98%) ar alldro, ac mae hyn yn gynnydd o £110k yn y tanwariant ers y cyfnod adrodd diwethaf. Anawsterau parhaus wrth geisio llenwi swyddi gweigion a phroses ailstrwythuro sy'n mynd rhagddi yn dilyn trosglwyddo cyfrifoldeb am TGCh mewn ysgolion i'r gwasanaeth sydd i gyfrif am hyn. Gallai oedi pellach gynyddu'r tanwariant ymhellach wrth i'r flwyddyn ddod i ben.

3.7.1.3 Roedd tanwariant o £49k (5.65%) yn yr Adain Trawsnewid Corfforaethol ar gyfer y cyfnod, a disgwylir tanwariant o £77k (6.27%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn ychydig yn fwy na'r rhagolwg o £58k a nodwyd yn yr adroddiad ar ddiwedd chwarter 2. Swydd wag sydd heb ei llenwi yw'r rheswm am hyn a swydd wag newydd.

3.8 Adnoddau (ac eithrio Budd-daliadau a Roddwyd)

3.8.1 Ar ddiwedd y cyfnod, mae gorwariant o £120k (3.75%) yn y swyddogaeth Adnoddau o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd. Serch hynny, y rhagolwg ar gyfer alldro yw tanwariant o £90k (2.29%), ac mae hyn ychydig yn fwy na'r swm o £26k a nodwyd ar ddiwedd chwarter 2.

3.8.2 Mae mwyafrif y costau yn y Gwasanaeth yn gysylltiedig â staff, ac mae rhai swyddi gweigion (Archwilio Mewnol, y Dreth Gyngor a Budd-daliadau) yn cael eu llenwi gan staff asiantaeth er mwyn sicrhau parhad yn y gwasanaeth ac i ddelio gyda gwaith sydd wedi pentyrru o ganlyniad i gynnydd yn y llwyth gwaith (grantiau costau byw, taliadau prydau ysgol am ddim). Swyddi gwag yn yr adain Archwilio Mewnol yw'r rheswm fod y rhagolwg wedi newid o chwarter 2 i chwarter 3, ond mae hyn yn cael ei wrthbwyso'n rhannol oherwydd bod costau bancio wedi cynyddu. Mae disgwyl tanwariant o £51k yn yr Adain Gaffael oherwydd mentrau prynu, h.y. cyllidebau prynu canolog ac ad-daliadau ar gardiau caffael, ac mae llai o alw am wariant ar rai eitemau o dan gyllidebau caffael canolog gan fod mwy o staff yn gweithio gartref (papur, llungopiwyd, deunydd ysgrifennu a dodrefn).

3.9 Busnes y Cyngor

3.9.1 Roedd tanwariant yn y swyddogaeth o £28k (1.91%) ar gyfer y cyfnod o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £65k (3.14%) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae hyn ychydig yn wahanol i'r tanwariant o £52k a nodwyd yn adroddiad chwarter 2. Swyddi gweigion parhaus aa newidiadau staffio sydd i gyfrif am y cynnydd hwn mewn tanwariant.

3.10 Costau Corfforaethol a Democrataidd

3.10.1 Roedd tanwariant o £419k (15.66%) yn y swyddogaeth ar gyfer y cyfnod o gymharu â'r gyllideb a broffiliwyd, a rhagwelir tanwariant o £559k (21.41%) ar ddiwedd y flwyddyn, ac mae hyn ychydig yn uwch na'r swm o £557k a nodwyd yn yr adroddiad chwarter 2.

3.10.2 Mae Cefnogaeth a Threuliau Aelodau yn rhagweld gorwariant o £5k, roedd y swm hwn yn £7k yn chwarter 2.

3.10.3 Mae'r gyllideb ar gyfer cyfraniadau pensiwn eilaidd y cyflogwr i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei dal o dan y gyllideb Gorfforaethol a Democrataidd yn y lle cyntaf, ac yna'n cael ei rhyddhau i gyllidebau Gwasanaeth wrth i'r cyfraniadau gael eu talu. Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd costau cyfraniadau eilaidd y cyflogwr £729k yn is na'r gyllideb.

3.10.4 Rhagwelir gorwariant o £38k ar Gwnsela Staff, ar sail ffigyrau presennol. Mae'r gyllideb yn cael ei harwain gan y galw, felly, bydd y ffigwr yn amrywio yn dibynnu ar yr angen. Yn ogystal â hyn, mae disgwyl gorwariant o £38k ar Ffioedd Archwilio a £72k ar ffioedd Crwner.

3.11 Rheoli Corfforaethol

3.11.1 Roedd gorwariant o £10k (1.99%) yn y swyddogaeth ar gyfer y cyfnod, a rhagwelir gorwariant o £5k (1.91%) ar alldro. Mae hyn yn unol â'r hyn a ragwelwyd yn chwarter 1, a'r rheswm am hyn yw nad ydi 100% o gostau staff yn cael eu cynnwys yn y gyllideb (fel y mae paragraff 3.7.1.1 uchod yn ei esbonio).

4. Cyllid Corfforaethol (yn cynnwys Budd-daliadau a Roddwyd)

4.1 Mae disgwyl tanwariant o £119k ar Gyllid Corfforaethol, yn cynnwys Budd-daliadau a Roddwyd, ar ddiwedd y flwyddyn.

4.2 Roedd y gyllideb ar gyfer 2023/24 yn cynnwys rhai eitemau a gadwyd yn ganolog fel cyllidebau wrth gefn, ac roedd cyfanswm y cyllidebau hyn yn £4,479k. Bydd mwyafrif y cyllidebau hyn yn cael eu trosglwyddo i gyllidebau Gwasanaeth yn ystod y flwyddyn. Mae Atodiad C yn cynnwys crynodeb o'r cyllidebau wrth gefn, ac mae'n dangos bod £2,337k wedi cael ei drosglwyddo'n barod i gyllidebau a gymeradwywyd. O'r swm hwn roedd swm o £1,806 yn ymwneud â'r gyllideb ychwanegol sy'n ofynnol yn dilyn y setliad cyflog ym mis Tachwedd 2023.

4.3 Mae'r gyllideb cyllido cyfalaf yn cynnwys tair elfen: y swm a roddir o'r neilltu ar gyfer ad-daliadau yn y dyfodol (Darpariaeth Refeniw Isaf – DRI), llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfredol a llog a dderbynnir ar falansau arian parod yng nghyfrifon banc a buddsoddiadau eraill y Cyngor. Mae oedi mewn prosiectau cyfalaf, ac yn arbennig yn y rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif, yn golygu bod angen i'r Cyngor fenthycia llai ac mae hynny, yn ei dro, yn golygu bod costau DRI a llogau yn is. Bu i'r Cyngor elwa ar y cynnydd yn y cyfraddau llog, ac mae buddsoddiadau'n cynhyrchu symiau sylweddol o incwm llog ac mae cyfanswm y llog a dderbynnir yn uwch na'r gyllideb o £1m. O ganlyniad, rhagwelir tanwariant o £382k yn y gyllideb Cyllido Cyfalaf.

4.4 Roedd cyllideb Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn caniatáu ar gyfer cynnydd yn nifer yr achosion a chynnydd yn y Dreth Gyngor. Yn gyffredinol, mae nifer y ceisiadau yn cynyddu ar ddiwedd yr haf wrth i waith tymhorol ddod i ben, ond yn Hydref 2023 doedd dim cynnydd sylweddol yn y llwyth achosion. Yn seiliedig ar y lefel bresennol o ddyfarniadau a roddwyd, mae'n bosibl y gwelir tanwariant ar y gyllideb hon, ond mae'r sefyllfa'n newid wrth i'r argyfwng costau byw barhau a gallai'r cynnydd a ragwelir mewn diweithdra dros y misoedd nesaf hefyd gynyddu nifer y bobl sy'n derbyn cymorth drwy'r cynllun hwn. Rhagwelir tanwariant o £200k yn chwarter 3.

5. Casglu'r Dreth Gyngor

- 5.1** Mae cyllideb Cronfa'r Dreth Gyngor yn cael ei phenderfynu gan ddefnyddio amcangyfrif o'r ddyled y gellir ei chasglu ar gyfer y flwyddyn bresennol yn unig, yn seiliedig ar ffigwr sylfaen y dreth a bennwyd ym mis Tachwedd 2022. Nid yw'n caniatáu ar gyfer ôl-ddyledion o flynyddoedd a fu a gasglwyd, addasiadau i rwymedigaethau yn codi o flynyddoedd y gorffennol (eithriadau, disgowntiau person sengl, trosglwyddo eiddo i drethi busnes ac ati), newidiadau yn sylfaen y dreth ar gyfer y flwyddyn gyfredol, neu ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg ac amheus. Ni ellir amcangyfrif y newidiadau hyn ac, yn ddiethriad, maent yn arwain at wahaniaeth rhwng balans terfynol Cronfa Casglu'r Dreth Gyngor a'r gyllideb wreiddiol. Oherwydd y dirwasgiad sydd ar ddod, a gan fod costau byw yn cynyddu, bydd angen monitro'r gyllideb hon yn ofalus yn y dyfodol. Mae disgwyl i incwm y Dreth Gyngor graidd fod £378k yn is na'r gyllideb.
- 5.2** Dyluniwyd premiwm y Dreth Gyngor i annog perchnogion eiddo gwag ac ail gartrefi i ddychwelyd yr eiddo i ddefnydd cyffredinol ac, fel y cyfryw, mae risg y gallai nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm ostwng yn sylweddol yn ystod y flwyddyn. Er mwyn lliniaru'r risg hwn, gosodwyd sylfaen y dreth ar gyfer eiddo sy'n talu'r premiwm ar 80% ac, os nad yw nifer yr eiddo sy'n talu'r premiwm yn gostwng yn sylweddol, yna bydd y gyllideb yn cynhyrchu gwarged. Unwaith eto, mae'r premiwm sy'n daladwy ar ail gartrefi wedi gostwng oherwydd bod eiddo wedi trosglwyddo o'r gofrestr ddomestig i'r gofrestr Trethi Busnes ond, er bod eiddo wedi cael eu trosglwyddo, mae niferoedd cyffredinol ail gartrefi wedi aros yn weddol gyson ac, oherwydd hynny, rhagwelir gwarged o £272k ar gyllideb premiwm y Dreth Gyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

6. Arbedion Cyllidebol 2023/24

- 6.1** Nid oedd angen i'r gwasanaethau wneud unrhyw Arbedion Cyllidebol yn ystod blwyddyn ariannol 2023/24.

7. Costau Asiantaeth ac Ymgynghorwyr

- 7.1** Yn ystod y flwyddyn hyd yma, gwariwyd £1,206k ar staff Asiantaeth. Roeddent yn cael eu cyllido'n rhannol, yn bennaf, o gyllidebau staff oherwydd eu bod yn gysylltiedig â swyddi gweigion, tra bod £818k yn ymwneud â chyflenwi staff ar gyfer swyddi gweigion. Gwariodd y Gwasanaeth Gwastraff £227k ar asiantau safle yn y canolfannau ailgylchu. Mae manylion llawn wedi'u cynnwys yn Atodiad CH.
- 7.2** Gwariwyd cyfanswm o £602k ar Ymgynghorwyr yn ystod y cyfnod rhwng Hydref a Rhagfyr 2023, a chyllidwyd £434k o'r gwariant hwnnw gan grantiau neu o ffynonellau allanol. Mae Atodiad D yn cynnwys y crynodeb llawn o wariant fesul gwasanaeth, a manylion ychwanegol am y gwariant..

8. Casgliad

- 8.1** Bu gwelliant sylweddol yn sefyllfa ariannol y Cyngor ar ddiwedd y trydydd chwarter, a bellach rhagwelir y bydd tanwariant o £0.842m. Wrth i'r flwyddyn fynd rhagddi a bydd y costau a amcangyfrifir yn dod yn gostau gwirioneddol, mae'r rhagolygon yn dod yn fwy cywir ac nid yw newid yn y sefyllfa a adroddir rhwng yr ail chwarter a'r trydydd chwarter yn annisgwyl. Fodd bynnag, mae'r symudiad yn 2023/24 wedi bod yn fwy sylweddol nag mewn blynyddoedd blaenorol.
- 8.2** Ar ddiwedd yr ail chwarter, gofynnwyd i Wasanaethau geisio arafu gwariant a gohirio llenwi swyddi gwag. Mae'r cais hwn wedi bod yn llwyddiannus iawn, gyda mwyafrif y gwasanaethau yn dangos gwell sefyllfa o'i gymharu â chwarter 2. Mae anawsterau recriwtio, nodi incwm ychwanegol a'r ffaith na fu unrhyw ddigwyddiad o bwys yn rhan gyntaf y gaeaf hefyd wedi cyfrannu at y newid.
- 8.3** Er bod y rhagolygon yn galonogol ac, os cânt eu cyflawni, mae'n cryfhau sefyllfa ariannol y Cyngor yn sylweddol, dylid nodi bod pwysau ariannol sylfaenol o hyd y mae angen mynd i'r afael â nhw yng nghyllideb 2024/25. Mae'r sefyllfa a ragwelir yn well gan fod arbedion untro yn sgil swyddi gwag staff, na fydd efallai'n digwydd eto yn 2024/25, a grantiau ychwanegol, sy'n annhebygol o gael eu derbyn eto ar yr un lefel yn 2024/25.
- 8.4** Mae'r galw am wasanaethau bob amser yn risg barhaus a gall cynnydd yn y galw am wasanaethau (Gwasanaethau Oedolion, Gwasanaethau Plant, Digartrefedd a Chynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor) newid yr alldroa ariannol yn gyflym. Bydd y sefyllfa ariannol bresennol a ragwelir yn caniatáu i'r Cyngor dalu'r costau, pe bai'r galw yn cynyddu'n sylweddol yn ystod y chwarter olaf.

8.5 Mae'r sefyllfa ariannol well a ragwelir yn caniatáu i'r Cyngor ailystyried rhai o'r rhagdybiaethau a wnaed wrth bennu'r gyllideb refeniw ddrafft ar gyfer 2024/25 a gall arwain at newid yn y gyllideb arfaethedig derfynol a fydd yn cael ei hystyried gan y Cyngor ar 7 Mawrth 2024.

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch3 Cyllideb hyd yma Q3 Budget Year to Date	2023/24 Ch3 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q3 Actual & Committed spend	2023/24 Ch3 Amrywiad Q3 Variance	2023/24 Ch3 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q3 Actual & Committed Spend	Ch3 : Q3 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch3 : Q3 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over (Under) spend as a % of Total Budget	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
<u>Rheoleiddio a Datblygu Economaidd</u> <u>Regulation & Economic Development</u>									
Datblygu Economaidd <i>Economic Development</i>	3,325	2,583	2,418	(165)	-6.38%	3,171	(154)	-4.63%	(59)
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd <i>Planning and Public Protection</i>	2,807	2,526	1,826	(700)	-27.71%	2,696	(111)	-3.95%	(159)
<u>Trawsnewid</u> <u>Transformation</u>									
Adnoddau Dynol <i>Human Resources</i>	1,678	1,311	1,314	3	0.26%	1,690	12	0.72%	13
TGCh <i>ICT</i>	4,377	3,481	3,421	(60)	-1.73%	3,984	(393)	-8.98%	(283)
Trawsnewid Corfforaethol <i>Corporate Transformation</i>	1,229	869	820	(49)	-5.65%	1,152	(77)	-6.27%	(58)
<u>Adnoddau</u> <u>Resources</u>									
	3,932	3,209	3,329	120	3.75%	3,842	(90)	-2.29%	(26)
<u>Busnes y Cyngor</u> <u>Council Business</u>									
	2,068	1,477	1,449	(28)	-1.91%	2,003	(65)	-3.14%	(52)
<u>Costau Corfforaethol a</u> <u>Democrataidd</u> <u>Corporate & Democratic costs</u>									
	2,611	2,674	2,255	(419)	-15.66%	2,552	(59)	-2.26%	(557)
<u>Rheolaeth Corfforaethol</u> <u>Corporate Management</u>									
	802	607	617	10	1.60%	807	5	0.62%	15
-									
Costau heb gyllideb, ac na ellir eu rheoli: yswiriant, costau pensiwn a dileu drwg ddyledion / lwfansau amhariad ar incwm gwasanaethau <i>Unbudgeted, uncontrollable costs: insurances, pension costs and bad debt write offs/impairment allowances on services income</i>						400	400	0.00%	400
Cyfanswm Cyllideb Gwasanaethau Total Service Budgets									
	157,437	114,438	112,898	(1,540)	-1.35%	157,101	(336)	-0.21%	574

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2023/24 Cyllideb Blynnyddol Annual Budget	2023/24 Ch3 Cyllideb hyd yma Q3 Budget Year to Date	2023/24 Ch3 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q3 Actual & Committed spend	2023/24 Ch3 Amrywiad Q3 Variance	2023/24 Ch3 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q3 Actual & Committed Spend	Ch3 : Q3 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch3 : Q3 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over (Under) spend as a % of Total Budget	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
Ardollau Levies	4,495	4,419	4,419	0	-0.01%	4,495	0	0.00%	0
Rhyddhad Trethi Dewisol Discretionary Rate Relief	105	0	0	0	0.00%	105	0	0.00%	0
Cyllido Cyfalaf Capital Financing	4,329	2,220	1,785	(435)	0.00%	3,947	(382)	-8.83%	(89)
Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill General & Other Contingencies	2,142	2,142	777	(1,365)	-63.71%	911	(1,231)	-57.47%	(12)
Cronfeydd wrth Gefn Cyffredinol y Cyngor Council's General Reserves	(3,780)	0	0	0	0.00%	(2,579)	1,201	0.00%	0
Cyfraniad CRT y Gwasanaethau Cefnogol Support Services contribution HRA	(800)	0	0	0	0.00%	(800)	0	0.00%	0
Budd-daliadau a Roddwyd Benefits Granted	6,861	1,111	8,317	7,206	648.58%	6,661	(200)	-2.92%	0
Na ellir ei reoli Uncontrollable									
Cyfanswm Cyllid Corfforaethol Total Corporate Finance	13,352	9,893	15,299	5,406	54.65%	12,739	(612)	-4.59%	(101)
Cyfanswm 2023/24 Total 2023/24	170,789	124,331	128,197	3,866	3.11%	169,841	(948)	-0.56%	473
Cyllido Funding									
Trethi Annomestig NDR	(22,823)	(17,556)	(17,556)	0	0.00%	(22,823)	0	0.00%	0
Y Dreth Gyngor Council Tax	(44,231)	0	0	0	0.00%	(43,853)	378	-0.85%	216
Premiwm y Dreth Gyngor Council Tax Premium	(2,893)	0	0	0	0.00%	(3,165)	(272)	9.40%	(325)
Grant Cynnal Refeniw Revenue Support Grant	(100,842)	(77,571)	(77,571)	0	0.00%	(100,842)	0	0.00%	0
Cyfanswm Cyllid 2023/24 Total Funding 2023/24	(170,789)	(95,127)	(95,127)	0	0	(170,683)	106	0	(109)

Gwasanaeth/Swyddogaeth Service/Function	2023/24 Cyllideb Blynyddol Annual Budget	2023/24 Ch3 Cyllideb hyd yma Q3 Budget Year to Date	2023/24 Ch3 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q3 Actual & Committed spend	2023/24 Ch3 Amrywiad Q3 Variance	2023/24 Ch3 Gwir Wariant ac Ymrwymadau Q3 Actual & Committed Spend	Ch3 : Q3 Amcangyfrif Gwariant i 31 Mawrth 2024 Estimated Expenditure to 31 March 2024	Ch3 : Q3 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)	2023/24 Gor/(tan) wariant fel % o'r Gyllideb Gyfan Projected Over /(Under) spend as a % of Total Budget	Ch2 : Q2 Amcangyfrif o Alldro 31 Mawrth 2024 gor/(tan) wariant Estimated Outturn 31 March 2024 over/(under)
Cyfanswm yr alldro yn cynnwys effaith y cyllido <i>Total outturn including impact of funding</i>	0	29,204	33,070	3,866	13.24%	(842)	(842)	-0.49%	364

ATODIAD C

Crynodeb o Sefyllfa Alldro Cyllidebau Wrth Gefn 2023/24

	Cyllideb	Trosglwyddiadau i Gwasanaethau	Y Gyllideb Ddiwygedig hyd yma	Wedi Ymrwymo hyd yma	Cyllidebau heb eu hymrwymo hyd yma	Cyllideb Rhagweledig
	£	£	£	£	£	£
Cronfeydd wrth gefn cyffredinol	400,737	- 149,991	250,746	118,900	131,846	-
Cyflog a Graddfeydd	100,000	-,61,780	38,220	18,130	20,090	18,130
Chwyddiant cyflog	2,000,000	1,805,968	194,032	194,032	-	-
Cynllun Cymorth i Brynu Tai	1,501,907	-	1,501,907	1,501,907	-	-
Twf Rhanbarthol – Bwrdd Uchelgais Economiadd	86,250	-	86,250	74,070	-12,180	-12,180
Cynllun Hyfforddeion	340,000	-319,190	20,810	20,810	-	-
Newid Hinsawdd	50,000	-	50,000	50,000	-	-
Gwerth Ardrethol Oriol Ynys Môn	-	-	-	1,219,853	-	-1,219,853
Cyfanswm Cronfeydd Cyffredinol ac Eraill	4,478,894	-2,336,929	2,141,965	2,661,230	164,116	-1,250,163

Costau Asiantaeth Hydref - Rhagfyr 2023

Gwasanaeth	Swm £	Ffynhonnell Gyllido (Cyllideb Graidd Benodol / Cyllideb staffio nas ddefnyddiwyd / Grant / Cyfraniad Allanol)	Parhaol / Dros Dro	Pwrpas
Economaidd ac Adfywio	5,257	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Absenoldeb mamolaeth deiliad swydd. Daeth yr asiantaeth i ben ar 12 Mai, 2023
	-630	Cyllideb Graidd	Dros Dro	Gorfodi Tai
	4,627			
Ysgolion	34,258	Cyllideb Graidd	Dros Dro	Athrawon llawn mewn maes arbenigol
	34,258			
Gwastraff	181,051	Cyllideb Graidd Benodol	Dros Dro	Tasgau ychwanegol eu hangen dros dymor byr
	45,760	Cyllideb Graidd Benodol / Cyfraniad Allanol		Tasgau penodol ar y safle
	226,812			
Gwasanaethau Plant	250,040	Cyllideb Graidd	Dros Dro	I llenwi swyddi gwag
	250,040			
Gwasanaethau Oedolion	567,742	Cyllideb Graidd	Dros Dro	I llenwi swyddi gwag
	567,742			
Adnoddau	29,155	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Gwaith cymhorthdal
	34,943	Cyllideb Staffio nas defnyddiwyd	Dros Dro	Cyfrol waith
	57,980	Cronfa Wrth Gefn Clustnodedig	Dros Dro	Cyfrol waith
	122,078			
Cyfanswm	1,205,557			

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr Ch3 2023/24

Crynodeb o Wariant ar Ymgynghorwyr fesul Gwasanaeth				
Gwasanaeth	Chrtr 1 £	Chrtr 2 £	Chrtr 3 £	Cyfanswm 2023/24 £
Addysg Canolog	4,525	8,714	9,025	22,264
Diwylliant	0	0	17,500	17,500
Economaidd ac Adfywio	101,463	176,417	482,417	760,297
Eiddo	0	0	7,537	7,537
Priffyrdd	4,727	22,227	42,402	69,356
Ysgolion	0	0	0	0
Gwastraff	6,236	8,885	6,279	21,400
CRT	0	0	0	0
Tai	0	0	2,900	2,900
Corfforaethol a Democrataidd	0	0	0	0
Gwasanaethau Oedolion	0	0	0	0
Gwasanaethau Plant	0	0	0	0
Corfforaethol	0	0	0	0
Trawsnewid	5,365	2,466	6,973	14,804
Busnes y Cyngor	14,995	18,696	6,620	40,310
Adnoddau	9,970	0	38,426	48,396
Cyfanswm	147,280	237,405	620,079	1,004,764
Arianwyd gan:				
Cyllideb Craidd	44,046	103,980	181,943	329,969
Grant	5,227	73,435	376,828	455,490
Cyfraniad Allanol	82,524	55,473	57,218	195,215
Cronfeydd Wrth Gefn / Darpariaethau	15,484	4,517	4,090	24,091
Cyfanswm	147,280	237,405	620,079	1,004,764